

راهکارهای فرهنگی-هنری در مقابله با جنگ شناختی

در جنگ نرم هیچ وقت عکس‌العمل نکند. البته پاسخ دشمن را باید داد اما بهتر از عکس‌العملی عمل کردن و واکنشی عمل کردن، عمل کردن گنشی و ابتکاری است. یک قدم همیشه از دشمن خودتان جلوتر باشید؛ حدس بزنید که دشمن چه کار می‌خواهد بکند، چه حرکتی می‌خواهد انجام بدهد، حرکت خنثی‌کننده و پیش‌گیرنده را قبل از او انجام بدهید؛ مثل یک شطرنج‌باز ماهر که حدس می‌زند طرف مقابل چه حرکتی را انجام خواهد داد، و قبل از اینکه حرکت را انجام بدهد، کاری را انجام میدهد که او قفل بشود، نتواند آن حرکت را انجام بدهد؛ همیشه جلوتر از او حرکت کنید.

بیانات در دیدار بسیجیان ۱۳۹۸/۰۹/۰۶

برای مقابله باید چارچوب‌های فرهنگی-هنری امیدبخش و هویتی ساخته شود.

۳. **نظریه روایت (Narrative Theory)**
روایت، واحد اولیه درک انسان است. جنگ شناختی یک «جنگ روایت‌ها»ست؛ پاسخ آن نیز باید «روایت اصیل» باشد.

روایت، ستون اصلی ادراک انسان است. جامعه‌ای که «قصه مشترک» ندارد، حافظه جمعی ضعیف و نقطه‌ضعف شناختی دارد. **راهکارهای روایتی:** ● تولید مجموعه روایت‌های کوتاه درباره امید، پیشرفت، و قهرمانان واقعی ● بازآفرینی وقایع تاریخی در قالب داستان‌های معاصر ● استفاده از روایت‌های «اول‌شخص» در مستندهای مردمی ● راهاندازی کمپین‌های روایت‌محور مانند «روایت من از ایران»

تحلیل تفویک: روایت‌ها قدرت ساخت «چارچوب شناختی» دارند. به‌محض اینکه افراد قصه‌ای را بپذیرند، ادراکشان نسبت به وقایع مشابه تغییر می‌کند. بنابراین روایت‌های فرهنگی-هنری، سامانه دفاع شناختی جامعه را فعال می‌کنند.

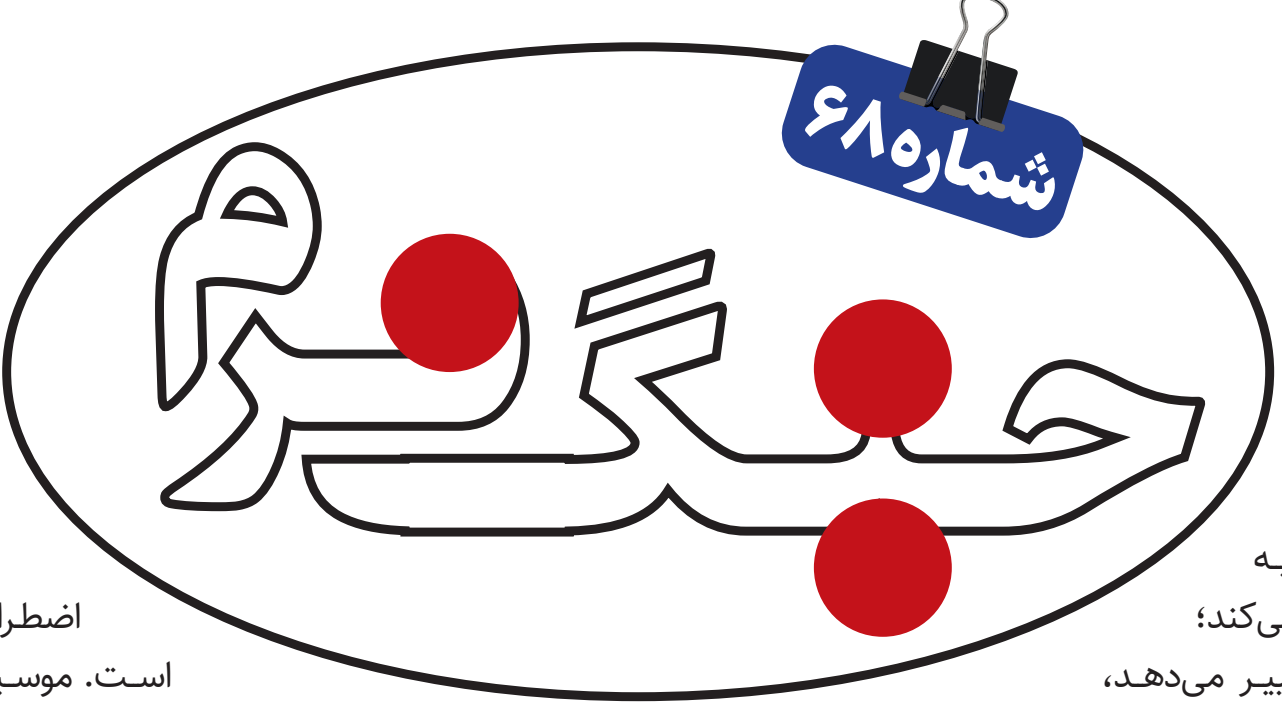
سینما و سریال کارخانه ادراک‌سازی

سینما بر مبنای نظریه «درگیری عاطفی» عمل می‌کند؛ یعنی ابتدا حس را تغییر می‌دهد، سپس فکر را.

در جنگ شناختی، دشمن از سینما برای ساختن «کلیشه‌های منفی» استفاده می‌کند. **راهبردهای سینمایی:** ● تولید سریال‌های هویتی و خانواده‌محور برای تقویت انسجام اجتماعی ● ساخت فیلم‌های ژانر امید، موفقیت و رشد شخصی ● تولید آثار قهرمان‌محور با روایت معاصر از مقاومت، اخلاق و غیرت ملی ● توسعه برنامه‌های فیلم‌نامه‌نویسی در دانشگاه‌ها ● ایجاد شبکه توزیع دیجیتال فیلم‌های کوتاه فرهنگی

تحلیل تفویک: طبق نظریه «پیوستگی ذهنی» (Cognitive Consistency)، مخاطب زمانی که الگوهای مثبت ببیند، تلاش می‌کند خودش را با آن الگوها هماهنگ کند. بنابراین سینما می‌تواند مانع از «اضطراب شناختی» ایجادشده در جنگ شناختی شود.

روایت مکتوب، ذهن را در عمق درگیر می‌کند. جنگ شناختی با «سطحی‌سازی ذهن» کار می‌کند؛ ادبیات با «عمیق‌سازی» آن را خنثی می‌کند. **راهکارهای ادبی:** ● خلق رمان‌هایی با محوریت امید، مقاومت، پیشرفت و هویت ● نوشتن داستان‌هایی درباره قهرمانان علمی و فرهنگی ایران

موسیقی و سرود؛ انرژی جمعی در برابر ناامنی شناختی

جنگ شناختی معمولاً با تولید اضطراب، ناامیدی و بی‌اعتمادی همراه است. موسیقی می‌تواند به‌صورت جمعی این فضا را تغییر دهد.

معاصر ● تقویت ادبیات کودک و نوجوان برای ساخت نسخه اولیه هویت ● استفاده از شعر برای انتقال معانی عمیق اخلاقی و عرفانی

تحلیل تفویک: ادبیات بر اساس نظریه «پیوستگی معنایی» عمل می‌کند؛ یعنی معانی را در ذهن تثبیت می‌کند. بنابراین ادبیات، خط مقدم مقابله با «حمله معنایی» دشمن است.

هنرهای نمایشی؛ بازآفرینی حقیقت در میدان عمومی

نمایش، ترکیب روایت، بدن، حس و اجتماع است. جنگ شناختی برای ایجاد «انزوا» و «کناره‌گیری اجتماعی» تلاش می‌کند؛ نمایش، پیوندهای اجتماعی را تقویت می‌سازد. **راهکارهای نمایشی:** ● اجرای تئاترهای خیابانی درباره شایعه‌سازی و تحریف ● تولید نمایش‌های آیینی تقویت‌کننده هویت ● ساخت تئاترهای مستند درباره بحران‌های رسانه‌ای ● آموزش بازیگری هویتی در مدارس و دانشگاه‌ها

تحلیل تفویک: بر اساس نظریه «همدلی شناختی»، انسان هنگام دیدن نمایش، درد و شادی شخصیت را تجربه می‌کند. این تجربه مشترک، بزرگ‌ترین پادزهر جنگ شناختی است.

شبکه‌های اجتماعی میدان اصلی نبرد شناختی

بیشترین حجم جنگ شناختی در شبکه‌های اجتماعی اتفاق می‌افتد. بنابراین مقابله فرهنگی باید در همین میدان صورت گیرد.

راهکارهای دیجیتال: ● ایجاد گروه‌های تولید محتوای چابک و جوان‌محور ● آموزش تحلیل روایت و شناسایی تکنیک‌های عملیات روانی ● بهره‌گیری از طنز، موشن‌گرافیک و استوری‌تلینگ (داستان‌سرایی و قصه‌گویی با استفاده از تکنیک‌های مشخص) برای انتقال پیام ● طراحی چالش‌های مثبت اجتماعی مثل «لبخند امید»، «روایت قهرمان محله».

تحلیل تفویک: طبق نظریه «جریان دو مرحله‌ای اطلاعات»، اینفلوئنسرهای مردمی، نقش اصلی در شکل‌دهی ادراک آنلاین دارند. بنابراین باید آنان را به بازیگران فرهنگ‌ساز تبدیل کرد.

طنز؛ خنثی‌کننده فوری عملیات روانی

طنز یکی از قوی‌ترین سلاح‌های جنگ شناختی است، زیرا دشمن بر ترس، خشم و ناامیدی کار می‌کند و طنز، این سه را تخریب می‌کند. **کاربرد طنز:** ● تولید ویدئوهای طنز درباره شایعات رسانه‌ای ● به‌کارگیری کارتون و کمیک برای نقد تحریف‌ها ● مسابقات طنز دانشجویی درباره «نقشه دشمن در ذهن» ● پویش‌های طنز آنلاین درباره سواد رسانه‌ای.

تحلیل تفویک: بر اساس نظریه «تخلیه هیجانی»، طنز با خنداندن، انرژی روانی منفی را آزاد می‌کند و ذهن را برای تحلیل منطقی آماده می‌کند.

آیین‌ها، سنت‌ها و حافظه فرهنگی ریشه‌های مقاومت ذهنی

جنگ شناختی، هویت را هدف می‌گیرد. جامعه‌ای با هویت ضعیف، به‌سرعت تسلیم روایت‌های جعلی می‌شود. **راهکارهای هویتی:** ● برگزاری جشن‌های آیینی، ملی و مذهبی ● احیای سنت‌های همبستگی محلی مثل نخل‌گردانی یا آیین‌های مذهبی ● تولید محتوای علمی درباره ریشه‌های هویتی این آیین‌ها ● پیوند دادن مراسم‌ها با آموزش خانواده و مدرسه

تحلیل تفویک: بر اساس نظریه «هویت اجتماعی»، تعلق به یک گروه، ذهن را در برابر تهدیدهای بیرونی مقاوم می‌کند.

سواد رسانه‌ای با روش هنری دفاع فعال نه منفعل

سواد رسانه‌ای سنتی، خشک و غیرجذاب است و معمولاً اثر کمی دارد. اما سواد رسانه‌ای هنری، قدرت «تقویت تجربه» را دارد. **راهکارهای آموزشی:** ● تولید انیمیشن‌های کوتاه درباره سازوکار شایعه ● بازی‌های رومیزی و دیجیتال برای آموزش تشخیص اخبار جعلی ● داستان‌های کمیک درباره عملیات روانی ● کارگاه‌های خلاقیت رسانه‌ای در مدارس و دانشگاه‌ها

تحلیل تفویک: بر اساس نظریه «یادگیری تجربی»، انسان زمانی مفاهیم را عمیق‌یاد می‌گیرد که خودش تجربه کند. بنابراین آموزش رسانه‌ای باید عملی، تعاملی و هنری باشد.

فرهنگ و هنر، مهندسان مقاومت ذهنی

فرهنگ، تنها مجموعه‌ای از سنت‌ها نیست؛ زره ذهنی جامعه است. ترکیب روایت‌سازی، سینما، موسیقی، ادبیات، آیین‌ها، طنز و مشارکت مردم، یک سامانه جامع دفاع شناختی ایجاد می‌کند که ذهن جامعه را در برابر هجمه‌های جنگ شناختی مصون می‌سازد.

جنگ شناختی، جنگی است که با مغز انجام می‌شود؛ پس باید با «فرهنگ، هویت، زیبایی و امید» با آن مقابله کرد. فرهنگ و هنر، مهندسان خاموش مقاومت ذهنی‌اند؛ همانانی که با واژه، تصویر و نغمه، دیوارهای روشن آگاهی را در برابر تاریکی جنگ شناختی می‌سازند. هر اثر فرهنگی، چراغی است در دست

جامعه؛ چراغی که حقیقت را می‌نمایاند و ذهن را از لغزش در روایت‌های جعلی حفظ می‌کند. هنرمند آگاه، مرز شکن نیست؛ مرزبان دل‌ها، ذهن‌ها و هویت جامعه. هنر، تنها ابزار زیبایی نیست؛ مهندس ادراک است.

